

PRIVREMENO IZVJEŠĆE
za razdoblje od 9. studenog do 21. studenog 2011.

25. studenog 2011.

I. SAŽETAK IZVJEŠĆA U NAJVAŽNIJIM TOČKAMA

- Nakon raspuštanja Hrvatskog sabora 28. listopada 2011., Predsjednik Republike Hrvatske raspisao je parlamentarne izbore za 4. prosinca 2011. godine. Ovi će izbori biti sedmi parlamentarni izbori od proglašenja neovisnosti Republike Hrvatske 1991. godine, te prvi nakon zaključenja pristupnih pregovora s Europskom unijom 30. lipnja.
- Birači će izabrati 151 saborskog zastupnika u 12 izbornih jedinica. Teritorij Republike Hrvatske podijeljen je na 10 izbornih jedinica te se u svakoj od njih bira 14 saborskih zastupnika. Nadalje, tri zastupnika za dijasporu i osam zastupnika nacionalnih manjina bira se u dvije posebne neteritorijalne izborne jedinice.
- Zakonodavni okvir je prošao brojne izmjene i dopune u razdoblju nakon posljednjih parlamentarnih izbora. Izmjenama odredbi koje se odnose na glasovanje dijaspore, predviđena su tri zastupnička mjesta u Hrvatskom saboru za predstavnike dijaspore dok su lokacije biračkih mjesta ograničene na diplomatska i konzularna predstavništva Republike Hrvatske u inozemstvu. Zakonski propisi koji se odnose na financiranje izborne promidžbe također se primjenjuju po prvi put.
- U administrativnom smislu, izbori se provode prema sustavu podijeljenom na četiri razine, a najviše tijelo odgovorno za provedbu izbora je Državno izborno povjerenstvo (u daljem tekstu: DIP). Sjednice DIP-a su javne i sve donesene odluke i upute objavljuju se na mrežnoj stranici povjerenstva. Trenutačno su u tijeku osposobljavanja za članove izbornih povjerenstava na nižim razinama.
- U procesu koji je obuhvatio velik broj kandidata, DIP je prihvatio ukupno 313 kandidacijskih lista. Vladajuća stranka, Hrvatska demokratska zajednica (HDZ) i *Kukuriku* koalicija, sastavljena od četiri oporbene stranke, provode najjače izborne promidžbe.
- Službeni početak izborne promidžbe bio je 17. studenog i ona protječe mirno i bez većeg intenziteta. Iako se koriste veliki oglasni panoji i održavaju izborni skupovi, političke stranke su usmjerene na organizaciju manjih okupljanja i koriste Internet stranice društvenih mreža. Određeni sugovornici OESS/ODIHR LEOM-a izrazili su zabrinutost zbog mogućnosti zlouporabe javnih sredstava.
- Medijski prostor Republike Hrvatske prilično je raznolik. Mediji u državnom vlasništvu obvezni su prema zakonu osigurati jednako dugu minutažu u programu svim sudionicima izbora. Promatrači OESS/ODIHR LEOM-a su zabilježili kako to često za učinak ima

nezanimljivo praćenje izborne promidžbe od strane javnih medija i vrlo ograničeno praćenje događanja u privatnim medijima.

- DIP je do sada zaprimio šest prigovora vezano uz zaprimljene kandidature, od kojih su svi odbačeni kao neosnovani. U odnosu na četiri prigovora uložene su žalbe Ustavnom sudu, koji je u dva slučaja potvrdio odluke DIP-a, dok će odluku o ostala dva slučaja donijeti tijekom narednih dana.
- OESS/ODIHR LEOM započela je sa svojim radom u Zagrebu 9. studenog i sastavljena je od deseteročlanog užeg tima i šest dugoročnih promatrača koji su 16. studenog raspoređeni na tri lokacije.

II. UVOD

Na poziv Ministarstva vanjskih poslova i europskih integracija Republike Hrvatske te temeljem nalaza i zaključaka Misije za procjenu potreba za promatranjem izbora¹, Ured OESS-a za demokratske institucije i ljudska prava (OESS/ODIHR) uspostavio je 9. studenog Ograničenu misiju za promatranje izbora (LEOM) kako bi promatrala parlamentarne izbore 4. prosinca 2011. LEOM, koju vodi veleposlanik Geert-Hinrich Ahrens, sastoji se od deseteročlanog užeg tima sa sjedištem u Zagrebu te šest dugoročnih promatrača (LTO) koji su 16. studenog bili raspoređeni na tri lokacije diljem zemlje.² Članovi misije dolaze iz 13 zemalja sudionica OESS-a. U skladu s metodologijom OESS-a/ODIHR-a za provođenje LEOM-a, misija neće provoditi sveobuhvatno promatranje postupaka na sam dan izbora.

III. POZADINA

Predsjednik Ivo Josipović je 31. listopada, a nakon raspuštanja Sabora 28. listopada, raspisao parlamentarne izbore za 4. prosinca. Ovi će izbori biti sedmi po redu parlamentarni izbori od osamostaljenja Republike Hrvatske te prvi od zaključivanja pristupnih pregovora s Europskom unijom (EU) 30. lipnja. Očekuje se kako će Hrvatska Ugovor o pristupanju EU potpisati 9. prosinca, dok se održavanje nacionalnog referenduma o pristupanju očekuje tijekom sljedećih mjeseci.

Postojeću Vladu RH vodi Hrvatska demokratska zajednica (HDZ), uz sudjelovanje Hrvatske seljačke stranke (HSS) te Samostalne demokratske srpske stranke (SDSS). Vladajućim je strankama prije svega suprotstavljena *Kukuriku* koalicija, koja se sastoji od Socijaldemokratske partije (SDP), Hrvatske narodne stranke – liberalnih demokrata (HNS), Istarskog demokratskog sabora (IDS) i Hrvatske stranke umirovljenika (HSU).³

Izbori se odvijaju u vrijeme kada je HDZ suočen s optužbama za korupciju protiv bivšeg članstva stranke, uključujući i bivšeg predsjednika Vlade, Ivu Sanadera. Dana 27. listopada objavljeno je

¹ Prijašnja su izvješća OESS-a/ODIHR-a dostupna su na www.osce.org/odihr/elections/croatia.

² Dugoročni promatrači smješteni su u Osijeku, Sisku i Zadru.

³ *Kukuriku* koalicija je isprva bila poznata kao "Savez za promjenu".

kako je Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta (USKOK) istragu proširio i na HDZ u svojstvu pravne osobe.

IV. ZAKONODAVNI OKVIR

Osnovni zakon kojim se uređuju izbori 2011. je Zakon o izboru zastupnika u Hrvatski sabor iz 1999. (ZIZHS, dopunjeno izdanje 2010.). Zakonodavni okvir je fragmentiran i obuhvaća niz drugih zakona, uključujući i Ustav (donesen 1990., dopunjen tijekom 2010.), Zakon o popisima birača (iz 2007.), Zakon o Državnom izbornom povjerenstvu (donesen 2006., dopunjen 2007.), Zakon o izbornim jedinicama (iz 1999), Zakon o političkim strankama (iz 1993., dopunjen 2001.) kao i Zakon o financiranju političkih aktivnosti i izborne promidžbe (iz 2011.). Zakonodavni okvir je dopunjen uputama koje je izdalo Državno izborno povjerenstvo (DIP). OESS/ODIHR je u svojim ranijim preporukama naveo kako bi zakonodavni okvir koji se odnosi na izbore trebao biti konsolidiran i usklađen. Prema zapažanjima OESS/ODIHR-a tijekom prijašnjih izbora, Zakon o izboru zastupnika u Hrvatski sabor predviđa vrlo kratke rokove za pripremu izbora koji predstavljaju izazov u radu izborne administracije.

Odredbe koje uređuju glasovanje u inozemstvu značajno su izmijenjene tijekom 2010. Ustav Republike Hrvatske, te sukladno tomu, i Zakon o izborima zastupnika u Hrvatski sabor su izmijenjeni i dopunjeni kako bi se utvrdio broj od tri saborska zastupnika izabrana od strane birača u dijaspori, a čiji je broj bio ranije određen odazivom birača u izbornoj jedinici za dijasporu. Izmjene također određuju kako će glasovanje izvan zemlje biti ograničeno samo na prostore diplomatskih misija i konzularnih predstavništava Republike Hrvatske. Očekuje se kako će to rezultirati značajnim smanjenjem broja biračkih mjesta organiziranih u inozemstvu. Iako glasovanje u inozemstvu traje dva dana, 3. i 4. prosinca, neki od sugovornika OESS/ODIHR LEOM-a izrazili su zabrinutost može li se glasovanje provesti na učinkovit način uz tako smanjen broj biračkih mjesta.

V. IZBORNI SUSTAV

Ukupno 151 saborski zastupnik birat će se u 12 višočlanih izbornih jedinica s mandatom u trajanju od četiri godine u jednodomni parlament (Hrvatski sabor). Teritorij Republike Hrvatske je podijeljen u 10 izbornih jedinica od kojih svaka bira 14 saborskih zastupnika sa zatvorenih lista unutar izbornog sustava razmjernog predstavništva. Liste kandidata moraju dobiti pet posto važećih glasova u izbornoj jedinici kako bi mogle sudjelovati u podjeli mandata.

Osim toga, postoje dvije neteritorijalne izborne jedinice. Jedna predstavlja hrvatske državljane koji žive u inozemstvu i ona bira tri zastupnika sa zatvorene liste kandidata u izbornom sustavu razmjernog predstavništva, također uz prelazak izbornog praga od pet posto. Druga izborna jedinica bira 8 saborskih zastupnika za zastupanje 22 ustavom priznate manjine u Republici Hrvatskoj u 6 zasebnih izbora u većinskom sustavu. Unutar ove izborne jedinice, 3 mjesta su rezervirana za srpsku manjinu, a 5 za ostalih 21 manjina.⁴ Birači, koji u popisima birača navedeni

⁴ Izmjene i dopune koje je Hrvatski Sabor usvojio u lipnju 2010. godine, a kojima je izmijenjen način utvrđivanja broja zastupničkih mjesta za nacionalne manjine, ukinute su odlukom Ustavnog suda iz srpnja 2011. Za dodatne informacije vidjeti Izvješće Misije OESS/ODIHR-a o procjeni potreba za promatranjem izbora na www.osce.org/odihr/elections/Croatia/84048.

kao pripadnici nacionalnih manjina temeljem samoopredjeljenja, imaju mogućnost glasovati za kandidate nacionalne manjine ili za kandidate njihove teritorijalne izborne jedinice.

VI. IZBORNA ADMINISTRACIJA

Parlamentarni izbori se provode prema sustavu podijeljenom na četiri razine a koji obuhvaća Državno izborno povjerenstvo (DIP), 12 izbornih povjerenstava izbornih jedinica (IPIJ), 556 općinskih i gradskih izbornih povjerenstava (OGIP)⁵ i otprilike 6.550 biračkih odbora (BO)⁶.

DIP je odgovoran za sveukupnu provedbu izbora. On je stalno, neovisno i profesionalno tijelo koje čine predsjednik, četiri potpredsjednika, i četiri člana koji se biraju na mandat od osam godina. Predsjednik Vrhovnog suda je u isto vrijeme i predsjednik DIP-a. Dva potpredsjednika bira Vrhovni sud iz reda sudaca tog suda. Preostale članove bira Hrvatski sabor na prijedlog vladajuće stranke i oporbe. Oni moraju biti pravnici s najmanje deset godina relevantnog radnog iskustva i ne smiju biti članovi političkih stranaka. DIP održava dvije redovite sjednice svaki dan. Sve DIP-ove sjednice su javne i vrijeme njihova održavanja unaprijed je objavljeno na DIP-ovim mrežnim stranicama.

Izborna povjerenstva na nižim razinama se imenuju od strane izbornih povjerenstava na višim razinama. Članovi povjerenstava na svim razinama, osim biračkih odbora, moraju biti pravnici.

ZIZHS predviđa da parlamentarne političke stranke imaju predstavnike u proširenim sastavima svih izbornih povjerenstava na nižim razinama, što je uvedeno kao mjera za postizanje što veće transparentnosti rada izbornih povjerenstava. ZIZHS ne određuje rok za izbor predstavnika političkih stranaka već samo za izbor biračkih odbora. U vrijeme pisanja ovog izvješća predstavnici političkih stranaka koji će sudjelovati u radu povjerenstava na nižim razinama još nisu bili izabrani.

Unatoč brojnim aktivnostima u izbornom kalendaru, DIP je do sada upravljao izbornim procesom na učinkovit način. Donio je deset obveznih uputa o različitim aspektima izbornih postupaka, uključujući i upute s tehničkim pojedinostima za registraciju kandidata i postupkom za glasovanje posebnih kategorija birača kao što su pripadnici oružanih snaga, zatvorenici i pritvorene osobe te osobe koje ne mogu pristupiti na biračko mjesto. DIP je 11. i 12. studenoga započeo s provođenjem osposobljavanja za IPIJ-e. Potonji su nadalje nastavili pružati slično osposobljavanje za OGIP-e unutar vlastitih izbornih jedinica.

VII. REGISTRACIJA BIRAČA

Hrvatska ima pasivan sustav registracije birača. Birački popisi sastavljaju se temeljem evidencija o prebivalištu, državljanstva, putnih isprava i evidencija o adresi osoba koje žive u inozemstvu. Vođenje popisa birača je u nadležnosti Ministarstva uprave. U Gradu Zagrebu je ustrojen poseban ured Ministarstva za vođenje popisa birača u inozemstvu. Birači mogu provjeriti svoje podatke u

⁵ Postoji 429 općinskih i 127 gradskih izbornih povjerenstava, uključujući i gradsko povjerenstvo Grada Zagreba.

⁶ Svaki BO nadležan je za jedno biračko mjesto. Biračka mjesta u inozemstvu trebala bi biti objavljena do 22. studenog, a biračka mjesta u zemlji do 23. studenog.

uredima Ministarstva, preko aplikacija na Internetu ili SMS-om. Izmjene se mogu zatražiti do 14 dana prije dana izbora. Birači, koji očekuju da će na dan izbora izbiti iz svog mjesta prebivališta, mogu zatražiti potvrdu za glasovanje koja im omogućuje da glasuju na bilo kojem biračkom mjestu.

BO će dobiti izvadak iz popisa birača na kojemu su navedeni svi birači koji su registrirani za to izborno mjesto i popis birača koji su se privremeno ispisali kako bi glasovali na drugoj lokaciji. Poseban popis birača dostavit će se za svaku nacionalnu manjinu na biračka mjesta gdje su registrirani birači koji su se deklarirali kao pripadnici nacionalnih manjina.

VIII. REGISTRACIJA KANDIDATA

Političke stranke i koalicije koje se žele natjecati na parlamentarnim izborima moraju registrirati svoje liste kandidata kod DIP-a. Registracija kandidata počela je danom raspisivanja izbora i završila 14. studenog. U procesu koji je obuhvatio velik broj kandidata, DIP je registrirao 313 lista kandidata kojima su obuhvaćene 204 političke stranke, 81 koalicija i 28 lista koje su predložile skupine birača. Dvije liste su povučene nakon što su već bile podnesene. U 10 teritorijalnih izbornih jedinica registrirano je 298 kandidata a 15 lista registrirano je za izbornu jedinicu dijasporu. Kao i tijekom prethodnih parlamentarnih izbora, SDP nije registrirao listu u izornoj jedinici za dijasporu. Za izbor nacionalnih manjina registrirano je ukupno 56 kandidata. Sveukupno, registrirano je 4.359 kandidata od kojih je 35 posto žena.

U deset teritorijalnih izbornih jedinica svaka lista mora se sastojati od barem četrnaest imena. Lista koju predlaže skupina birača mora imati podršku 500 potpisa. Zakon ne dozvoljava samostalne neovisne kandidate nego samo skupine neovisnih kandidata⁷. Za izbornu jedinicu u inozemstvu, lista mora sadržavati najmanje 6 a najviše 14 kandidata. Kandidate za izbornu jedinicu nacionalnih manjina mogu nominirati političke stranke, registrirane udruge nacionalnih manjina ili skupine birača. Takvi kandidati, koje nominira skupina birača, trebaju prikupiti samo 100 potpisa potpore. Nije potrebno da kandidati imaju prebivalište u izornoj jedinici u kojoj se kandidiraju.

ZIZHS ne propisuje kriterije zbog kojih kandidat ne može biti biran, već samo razloge koji dovode do prijevremenog prekida mandata izabranog zastupnika. Hrvatski demokratski savez slavonske i baranje (HDSSB) uputio je upit DIP-u može li Branimir Glavaš, koji je pravomoćno osuđen za ratni zločin i trenutno služi kaznu zatvora u Bosni i Hercegovini, biti kandidat i nositelj lista. DIP je odgovorio kako on ne može biti kandidat ali da bi mogao biti nositelj lista⁸. Ustavni sud je 12. studenoga, po službenoj dužnosti, odbacio mišljenje DIP-a, očitujući se da, iako zakon izričito ne predviđa zabranu, dozvoliti mu da bude nositelj kandidacijske liste bilo bi suprotno vrijednostima koje štiti Ustav.

⁷ Stavak 7.5 OESS-ovih Kopenhaških dokumenata iz 1990. predviđa da zemlje sudionice „poštuju pravo građana da se natječu za političku ili javnu službu, samostalno ili kao predstavnici političkih stranaka ili organizacija, bez diskriminacije.“

⁸ U Članku 10.3 ZIZHS navodi se: “Zastupniku prestaje mandat... ukoliko je pravomoćnom sudskom odlukom osuđen na kaznu zatvora u trajanju duljem od 6 mjeseci.“

IX. OZRAČJE IZBORNE PROMIDŽBE

Izborna promidžba je započela 17. studenog i trajat će do ponoći 2. prosinca. Promidžbeni materijali stranaka i kandidata bili su vidljivi diljem Zagreba i prije službenog početka promidžbe. Sudionici izbora mogli su slobodno provoditi svoje aktivnosti, no unatoč tomu promidžba je do sada bila relativno niskog intenziteta. Diljem zemlje, a posebice u većim gradovima, vidljiva je umjerena razina aktivnosti, uključujući reklamne panoje, predizborne skupove i okupljanja. Najintenzivnije izborne promidžbe do sada su vodili HDZ i *Kukuriku* koalicija. Manje stranke izjavile su OESS/ODIHR LEOM-u da nedostatak odgovarajućih sredstava ograničava njihovu mogućnost obraćanja biračima. Više sudionika izbora, posebice *Kukuriku* koalicija, Hrvatski laburisti i Hrvatska socijalno-liberalna stranka (HSLŠ), koriste Internet stranice društvenih mreža za povezivanje s biračima.

Uz korupcijsku istragu protiv HDZ-a koja je u tijeku, promidžba je do sada bila usredotočena na pitanja vezana uz gospodarstvo, a mjere za rješavanje pitanja nezaposlenosti, poreza i infrastrukture zauzimaju značajno mjesto u programima stranaka i kandidata. U uvjetima međustranačkog konsenzusa u korist članstva u EU, predstojeći referendum dosad nije igrao značajnu ulogu u izbornoj promidžbi. Neki od sugovornika OESS/ODIHR LEOM-a izrazili su zabrinutost vezano uz moguću zlouporabu javnih sredstava u izborne svrhe od strane vladajuće koalicije.

Sedmeročlano Etičko povjerenstvo, nadležno za nadzor izborne promidžbe, uspostavljeno je 8. studenog, u skladu sa Zakonom o izborima zastupnika u Hrvatski sabor. Povjerenstvo je 14. studenog objavilo Izborni etički kodeks. Povjerenstvo ne donosi pravno obvezujuće odluke, ali može izdavati javna priopćenja i upozorenja. Za vrijeme razdoblja obuhvaćenog ovim izvješćem, Etičko povjerenstvo razmotrilo je ukupno 10 slučajeva, od čega je u 4 slučaja zaključilo da se radi o povredi Etičkog kodeksa.

X. FINANCIRANJE IZBORNE PROMIDŽBE

Odredbe koje reguliraju financiranje izborne promidžbe usklađene su Zakonom o političkim djelatnostima i financiranjem izborne promidžbe iz 2011. godine. Političke stranke i kandidati mogu financirati svoje aktivnosti vlastitim financijskim sredstvima i donacijama. Političke stranke, kandidati kao i nositelji nezavisnih lista dužni su dostaviti DIP-u izvješće o svojim prihodima i rashodima tijekom izborne promidžbe, i to 7 dana prije dana izbora, i 15 dana nakon objave izbornih rezultata, pri čemu ista izvješća moraju biti javno dostupna. Ukupni troškovi izborne promidžbe kandidata ne smiju prelaziti iznos od HRK 1.500.000 (otprilike EUR 201.223) po izornoj jedinici.

Svi sudionici izbornog procesa su dužni otvoriti poseban bankovni račun za potrebe izborne promidžbe gdje će biti evidentirane sve donacije, prilozi kao i troškovi promidžbe. DIP je odgovoran za nadzor provedbe financijskih odredbi i ima nadležnost provjeravati te račune u svakom trenutku. Ukoliko uoči kršenja tih odredbi, DIP će uputiti te slučajeve sudovima nakon čega će sudovi odlučiti o sankcijama poput novčanih kazni ili vraćanju sredstava u državni proračun. DIP je obavijestio promatrače OESS/ODIHR LEOM-a kako je redovito provjeravao sve bankovne račune i do sada uočio dva slučaja tehničkog kršenja odredbi od strane HSS-a ali je

sama stranka to brzo otklonila. Dana 21. studenog 2011. godine, DIP je izdao priopćenje upozoravajući sve sudionike izbora da sva financijska sredstva predviđena za izbornu promidžbu prije samog službenog početka promidžbe, moraju biti na računu za promidžbu. Dvije domaće nevladine organizacije, GONG i hrvatski ogranak Transparency International-a promatraju tijekom trošenja sredstava za promidžbu.

XI. MEDIJI

Medijski prostor Republike Hrvatske je raznolik i sastoji se od 170 radijskih postaja, 31 televizijskog programa i 15 dnevnih novina. Iako oko 60% kućanstava ima pristup Internetu, televizija je i dalje glavni izvor informacija.⁹ Od devet TV postaja s nacionalnom koncesijom, informativni program prenosi njih četiri: *HTV1* i *HTV2* koje su u javnom vlasništvu, te *RTL* i *Nova TV*, koje su u privatnom vlasništvu.

Medijsko praćenje kampanje regulirano je Zakonom o izborima zastupnika u Hrvatski sabor te Pravilima o postupanju elektroničkih medija s nacionalnom koncesijom koje je 2007. izglasao Sabor. HRT, kao javni nacionalni nakladnik, zakonom je obvezna osigurati 10 minuta besplatnog prostora na televiziji i na radiju svim kandidatima za Sabor¹⁰, kao i pokrivati važnije aktivnosti u promidžbama te organizirati rasprave s predstavnicima kandidata na razini izbornih jedinica; praćenje mora biti ravnopravno za sve kandidate. Ako privatni mediji s nacionalnom koncesijom pokrivaju aktivnosti kandidata u svojim programima, obavezni su to isto činiti i za sve ostale kandidate sukladno striktnim pravilima. Plaćeno političko oglašavanje dopušteno je samo tijekom službenog razdoblja izborne promidžbe.

Ograničena misija za praćenje izbora OSCE/ODIHR-a od 11. studenog 2011. analizira udarne termine programa četiriju TV postaja s nacionalnom koncesijom, te pet dnevnih novina kako bi se utvrdilo na koji način oni prate političke čimbenike i sudionike izbora.¹¹ Prije službenog početka promidžbe, praćeni medijski nakladnici intenzivno su prenosili aktivnosti političkih stranaka u svojim informativnim programima. Od službenog početka kampanje HRT, kao javni nacionalni nakladnik, osiguravala je kandidatima, u skladu sa zakonskim obvezama, mogućnost sudjelovanja u posebnim izbornim programima. Privatne postaje *RTL* i *Nova TV* pružile su mogućnost svim kandidatima da predstave svoje izborne platforme u jutarnjim programima, osiguravajući svim kandidatima po pet minuta vremena. Međutim, ni *RTL* ni *Nova TV* nisu pokrivali aktivnosti u sklopu promidžbe, što objašnjavaju nedostatkom tehničkih mogućnosti da ravnopravno prate promidžbu svih kandidata. Javni i privatni kanali su predstavnicima OSCE/ODIHR istaknuli svoje prigovore vezano uz zakon za koji smatraju da je uzrokovao jednolično praćenje izbornih promidžbi u javnim medijima i veoma ograničeno praćenje izborne promidžbe od strane privatnih medija u njihovim udarnim terminima.

⁹ Državni zavod za statistiku, 2011. Statističke informacije: „Opremljenost kućanstava informacijskim i komunikacijskim tehnologijama“

¹⁰ Prema Poglavlju 2, članak 2. Pravila o postupanju, besplatan medijski prostor treba osigurati „svim političkim strankama, stranačkim koalicijama, nositeljima neovisnih lista i kandidatima za zastupnike pripadnike nacionalnih manjina“

¹¹ Uzorak medija, promatranih u razdoblju od 11. studenog, čine: javne TV postaje *HTV1* i *HTV2*, privatne televizijske postaje *RTL* i *Nova TV* te pet dnevnih novina: *24 sata*, *Jutarnji list*, *Slobodna Dalmacija*, *Večernji list* i *Vjesnik*.

XII. PRIGOVORI I ŽALBE

Prigovori i žalbe o navodnim kršenjima izbornih pravila Državnom izbornom povjerenstvu mogu podnijeti političke stranke, nositelji izbornih lista, kandidati, kao i skupina od minimalno od 100 birača ili 5 % birača u izornoj jedinici.

Državno izorno povjerenstvo ima obvezu odlučiti o prigovoru u roku od 48 sati. Žalbe na odluke Državnog izbornog povjerenstva mogu se uložiti Ustavnom sudu. Prigovori se mogu podnijeti i izravno Ustavnom sudu u slučajevima kada je provedbom izbornih aktivnosti došlo do kršenja odredbi Ustava i zakona. U vrijeme pripreme ovog izvješća, uloženo je šest prigovora Državnom izbornom povjerenstvu glede registracije kandidata, od kojih su svi odbačeni kao neosnovani ili u suprotnosti sa zakonom. U četiri slučaja uložena je žalba Ustavnom sudu koji je u dva slučaja potvrdio odluku Državnog izbornog povjerenstva. Odluka Ustavnog suda u preostala dva slučaja se očekuje narednih dana.

XIII. PROMATRANJE IZBORA

Zakon o izborima zastupnika u Hrvatski sabor predviđa samo promatranje izbora od strane nevladinih organizacija. No, kao i na prošlim parlamentarnim izborima, DIP je izdao uputu koja proširuje ovo pravo i na međunarodne promatrače. Prethodna preporuka OESS/ODIHR-a da se predstavnicima stranaka dozvoli promatrati parlamentarne izbore nije prihvaćena.

DIP je akreditirao svih 17 domaćih nevladinih organizacija koje su se prijavile za promatranje ovih izbora. Glavna domaća organizacija za promatranje izbora, GONG, planira na izborni dan rasporediti oko 650 promatrača u Hrvatskoj, kao i promatrače koji će pratiti glasovanje za dijasporu u Bosni i Hercegovini. Akreditirani domaći i međunarodni promatrači imaju pristup radu izbornih povjerenstava na svim razinama. Domaći promatrači mogu od biračkih odbora zatražiti da isprave nepravilnosti te imaju pravo dobiti preslike zapisnika na biračkim mjestima.

XIV. AKTIVNOSTI OESS/ODIHR LEOM-A

OESS/ODIHR LEOM započeo je svoje aktivnosti održavanjem konferencije za novinstvo 9. studenog 2011. u Zagrebu. Tijekom razdoblja izvješćivanja OESS/ODIHR LEOM se sastao s predstavnicima Ministarstva vanjskih poslova i europskih integracija, Državnog izbornog povjerenstva, Ustavnog suda, Etičkog povjerenstva, kao i predstavnicima drugih državnih institucija, političkih stranaka, civilnoga društva, medija te međunarodne zajednice. Šest dugoročnih promatrača raspoređenih u dvočlane timove sastaju se s regionalnim dionicima te prate događanja unutar izborne promidžbe.